

Izvorni znanstveni rad
UDK 321.7(480)+323(480)+323.15(480:485)

① Švedani u Finskoj

ŠTEFICA DEREN-ANTOLJAK

Fakultet političkih nauka u Zagrebu

② Sažetak

Nekadašnje napetosti i sukobi između Finaca i finških Švedana ustupili su mjesto suranji zahvaljujući: (1) politici finških vlada, koje su pokazale interes za priznavanje i poštovanje temeljnih prava manjinskih grupa i njihovih specifičnosti, (2) ustavnim odredbama i jedinstvenom jezičnom zakonodavstvu. Finska vlada udovoljila je mnogim zahtjevima i težnjama finških Švedana, ali su njihove inicijative za stvaranje švedske autonomije s vlastitom narodnom skupštinom bile za Fince neprihvatljive. Švedani u Finskoj imaju pravo ne samo na vlastiti etnički kulturni život nego i na vlastito političko predstavništvo u parlamentu, kao i na sindikalno organiziranje. Brižljiva politika finških vlada za očuvanjem njihova nacionalnog identiteta stvorila je stanje u kojem se oni osjećaju lojalnim i integriranim dijelom Finske.

③ POLOŽAJ ŠVEDSKE GOVORNE MANJINE U FINSKOJ

Uvod

Visokorazvijene nordijske zemlje spadaju među najhomogenija područja u Evropi, bilo da je riječ o kulturno-povijesnim ili pak o nacionalnim karakteristikama. Međutim, zahvaljujući specifičnim historijskim uvjetima formiranja vlastite državnosti, ipak se unutar država nordijske regionalne zajednice mogu jasno uočiti, iako veoma male, različite etničke manjinske grupe.

Iako ne postoji jedinstven stav oko pojma i određenja »etničke manjine« mogli bismo ih ipak definirati kao grupe ljudi koje se kulturom i jezikom razlikuju od nacionalne većine, međusobno se dobrovoljno povezuju u težnji da ojačaju kolektivnu svijest i nacionalni osjećaj, da očuvaju i naglase svoj kulturni identitet i svoj jezik, a imaju, do određene širine, i zajedničko porijeklo.

Premda se klasifikacija manjina može vršiti na razne načine, prema mišljenju poznatog finskog sociologa Erika Allardta, manjine se, kad je riječ o nordijskim zemljama, mogu klasificirati ovisno o tome da li su endogenog i egzogenog porijekla. »U slučaju endogenih manjina većina njezinih pripadnika (članova) rođena je u zemlji većine, dok se egzogene manjine uglavnom sastoje od imi-

granata.«¹ Takva klasifikacija, po ocjeni Allardta, naročito je korisna za analizu pravnog položaja različitih manjina. Međutim, kada je riječ o etničkim manjinama u nordijskim zemljama, kao polazna osnova analize može poslužiti klasifikacija koja uključuje četiri različite kategorije: *Prvo, endogene, nacionalno specifične manjine*. Riječ je o manjinama (ili grupama stanovništva) koje ne pripadaju narodu s kojim žive u zajedničkoj državi, (premda imaju istovremeno specifične historijske veze sa zemljom u kojoj žive), već etnički, tj. s obzirom na porijeklo ili kulturne (jezične) distinktne osobine, čine sastavni dio drugog naroda u drugoj (susjednoj) državi. Važno je istaknuti da su one koncentrirane u pojedinim regijama ili područjima u tolikom broju da se mogu koristiti posebnim pravima koja su im priznata, kao što su npr. upotreba materinjeg jezika u javnom komuniciranju i izražavanje vlastitih nacionalnih specifičnosti. Kao primjer mogli bismo navesti Švedane u Finskoj, Fince u dolini Torne na sjeveru Švedske, Nijemce u Danskoj tj. u južnom Jutlandu ili sjevernom Schleswigu, Fince u Norveškoj. *Drgo, endogene, multinacionalne manjine* sastoje se od grupa stanovništva koje već nekoliko generacija žive u »zemlji većine«, ali koje istovremeno egzistiraju kao manjina i u mnogim drugim zemljama, na primjer Lappi u Finskoj, Norveškoj i Švedskoj; Židovi u Danskoj, Finskoj, Norveškoj i Švedskoj; Romi u Danskoj, Finskoj, Norveškoj i Švedskoj. *Treće, egzogene manjine* čine imigranti, odnosno doseljenici kojih je najviše u Švedskoj, a mnogo manje u Danskoj i Norveškoj.²

Četvrtu kategoriju čine manjine u područjima koja imaju specijalni status. Riječ je o otočju Faroe i Greenlandu, dvojezičnim područjima u okviru Danske te o Ålndskom arhipelagu (koga čini grupa od 6.500 otoka, od kojih je 80 nastanjeno sa 23.000 stanovnika), koji uživa visok stupanj autonomije i unutrašnje samouprave pod suverenitetom Finske.

Za razliku od bliske suradnje nordijskih zemalja i sve većeg zajedničkog angažiranja u rješavanju zajedničkih problema u većini područja ekonomskog,

¹ Erik Allardt, *Ethnic Minorities* u: Erik Allardt, Nils Andréén, Erik J. Friis, Gylfi P. Gíslason, Sten Sparre Nilson, Henry Valen, Frantz Wendt, Folmer Wisti, *Nordic Democracy, Ideas, Issues, and Institutions in Politics, Economy, Educational, Social and Cultural Affairs of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden* (Editorial Board), Copenhagen, 1981, str. 628.

² Od preko 20.000 imigranata u Danskoj najbrojniji su Jugoslaveni i Turci. U Švedskoj stranci čine 4,7% ukupnog stanovništva. Daleko najbrojniju grupu u okviru egzogenih manjina u Skandinaviji čine Finci koji su emigrirali u Švedsku poslije drugog svjetskog rata, a napose 1960-ih godina. Finskih imigranata koji žive u Švedskoj ima oko 250.000. No točan broj teško je utvrditi ne samo zato što imigranti iz Finske pripadaju različitim kategorijama, već i stoga što se mnogi vraćaju u Finsku, a drugi opet dolaze u Švedsku. Od finskih imigranata treba razlikovati Fince koji žive na sjeveru Švedske u dolini Torne (oko 50.000) već više stoljeća. Po svom porijeklu potječu iz Finske budući da je do 1809. dolina Torne konstituirala koherentnu kulturnu i ekonomsku regiju. Sporazumom u Hamina između Švedske i Rusije 1809. ta je regija podijeljena na dva dijela. Istočni dio inkorporiran je u Finsku, koja te godine dolazi pod rusku hegemoniju. Drugi dio na kojem je živjelo finsko stanovništvo ostao je u sastavu Švedske, izoliran barem formalno od svog jezičnog područja. (Vidjeti više o tome: Magdalena Jaakkola, »Finnish Immigrants and their Swedish Friends« u: Magdalena Jaakkola, *Finnish Immigrants in Sweden: Networks and life Styles*, Research Reports, No. 30, Helsinki, 1983, str. 55.). Iza Finaca najbrojniji su u Švedskoj Jugoslaveni. Procjenjuje se da danas u Švedskoj živi oko 38.000 Jugoslavena. Ako se tome pribroje i oni koji su uzeli švedsko državljanstvo te djeca jugoslavenskog porijekla, onda u Švedskoj živi oko 55.000 osoba jugoslavenskog porijekla. (Vidjeti više o tome: Henry Bäck, *Yugoslavian Immigrant Organizations in Sweden: Relation to the Swedish Society*, Centre for Research in International Migration and Ethnic Relations, Stockholm, 1987, str. 3.).

socijalnog, političkog i kulturnog života, kao i u mnogim drugim područjima, položaj manjina u nordijskim zemljama nije reguliran na istovjetan način.

Našu ćemo pažnju zadržati, međutim, samo na *švedskoj govornoj manjini* u Finskoj, i to zbog tri razloga: prvo, zato što finski Švedani čine značajnu i najveću endogenu manjinu u nordijskoj regiji; drugo, zato što je način rješavanja položaja Švedana u Finskoj poučan i inspirativan model za mirno rješavanje i osiguravanje interesa etničkih, kulturnih i religioznih manjina (i u drugim višenacionalnim ili multietničkim sredinama i, treće, zato što se Finska veoma brižljivo i s mnogo pažnje odnosi prema svim nacionalnim manjinama bez obzira na njihovu brojnost, različitost kultura i vrijednosti, duboko svjesna da je zajednički život nezamisliv bez istinske ravnopravnosti i pune slobode svih koji u njoj žive.

3) Švedska govorna manjina u Finskoj

Za razumijevanje položaja Švedana u Finskoj treba početi od njihove histo-rijske, demografske i teritorijalne dimenzije. Naime, postojanje švedske govorne grupe danas u Finskoj rezultat je teritorijalne i demografske ekspanzije Švedske na teritorij Finske koja datira iz veoma ranog povijesnog razvoja tih zemalja. Iako među povijesničarima ne postoji suglasnost o starosti švedskih naselja u Finskoj, odnosno o tome kada su Švedani prvi put stigli u Finsku, poznato je, međutim, da su oni u velikom broju na područje Finske dolazili već u srednjem vijeku za vrijeme križarskih ratova.

Švedska je postupno organiziranim ekspedicijama i teritorijalnim širenjem švedskog stanovništva pomicala svoje granice prema istoku, inkorporirajući dijelove Finske u svoju državu. Prvo veće osvajanje Švedani su poduzeli 1155. godine kolonizirajući južnu i jugozapadnu obalu Finske. Element teritorijalnog širenja i prisvajanja krajeva s finskim stanovništvom prisutan je i u toku drugog (1249) i trećeg (1293) švedskog osvajačkog pohoda, u kojem švedani proširuju svoje granice daleko prema istoku, sve do Karelije, istovremeno šireći i švedska naselja na finskom teritoriju.³ Veliki dijelovi obalnog područja na zapadnoj, jugozapadnoj i južnoj Finskoj kao rezultat švedske demografske ekspanzije bili su nastanjeni stanovništvom jednojezičnog švedskog govornog izraza. Međutim, tokom stoljeća jezične granice su se postupno pomicale kao posljedica procesa asimilacije Finaca od strane Švedana ili švedskog miješanja s finskom govornom populacijom.

Osvojeni dijelovi Finske stiču status švedskih provincija i postaju integralni dio švedskog kraljevstva.⁴ Takav status vladavine Finskom, švedska kultura, političke i pravne institucije⁴ ostavile su duboki i trajni pečat na gotovo sve aspekte života u Finskoj. Zajedno sa švedskom kulturom širila se i upotreba švedskog jezika, a rezultat je bio stvaranje švedske govorne elite u Finskoj. Iako u početku

³ Jugozapadni dio Finske kojeg je Švedska anektirala nazvala je Österlanden, ali ubrzo je to ime zamijenila nazivom jugozapadne provincije Suomi, kojim se od tada tako naziva čitav teritorij Finske.

⁴ Yrjö Blomstedt, »A Historical Background of the Finnish Legal System«, u: Jaakko Uotila, *The Finnish Legal System*, Helsinki, 1985, str. 26.

nije bilo svjesnih pokušaja prisilnog nametanja upotrebe švedskog jezika umjesto finskog, u toku druge polovine 17. stoljeća sve je izraženiji trend prema švedifikaciji na području administracije, obrazovanja i sudstva.

Premda je Mikael Agricola (1510—1557) već u 16. stoljeću položio temelje finskog pisanog jezika⁴ švedski je sve do druge polovine 19. stoljeća bio isključivo jezik administracije, sudstva i visokog obrazovanja te bogatijih i obrazovanih slojeva, ili pak onih koji su zauzimali značajnije položaje u društvu. Od svih javnih institucija jedino se finska Lutheranska crkva zalagala za upotrebu finskog jezika i tako stvarala široku osnovu za govorni jezik većine finskog stanovništva.

Situacija se nije promijenila niti nakon rata 1808—1809. godine, kad je Švedska izgubila teritorij Finske, koji postaje veliko vojvodstvo inkorporirano u sastav ruskog carstva u kojem ostaje do 1917. godine.

Za to razdoblje je karakteristično da je Švedska ostavila Finskoj u nasljeđe, a carska Rusija priznala, pored ostalog, sistem zakonodavstva, staru institucionalnu strukturu političke vlasti, religiju i švedski kao službeni jezik.⁵ Međutim, u okviru novog režima upravljanja Finskom javljaju se različito orijentirane struje, među kojima je prilično snažna bila i ona koja je težila ponovnom ujedinjenju sa Švedskom ističući svoju privrženost švedskom jeziku, kulturi, tradiciji i običajima stvaranim kroz viševjekovno zajedničko življenje u okviru švedske vladavine. Valja spomenuti i pristalice druge orijentacije koji su težili kompromisnoj politici s ruskom vladom. I najzad, među intelektualcima i u nacionalno orijentiranim patriotskim krugovima posebnu pažnju zaslužuje grupa čije se aktivnosti uglavnom vezuju za obranu pozicije i interesa političkog statusa Finske, protiv diskriminacije i asimilacije, kao i za očuvanje finskog jezika, kulture, običaja i tradicije.⁶

Pojavi organiziranog nacionalnog pokreta u Finskoj i njegovoj daljnoj afirmaciji znatno je pridonijela, između ostaloga, narasla svijest dijela finske inteligencije, kao i ekonomsko-socijalne i političke ideje nove generacije finskih intelektualaca među kojima posebno treba istaknuti J. V. Snellmana (1806—1881). Zahvaljujući njegovim naporima da se stvori nacionalna kultura i literalni finški jezik, te pokretu mladih intelektualaca koji su se pobunili protiv jezične podjele između gornje klase i velikog dijela stanovništva, borba za priznavanje prava finskog jezika dobila je veliku političku važnost. Prva značajnija pobjeda tog pokreta izražena je donošenjem Uredbe o jeziku, koju je izdao Aleksandar II. 1863. u okviru zahtjeva za političkim reformama u finskom društvu i za obnovu ustavne vladavine u Finskoj na osnovi demokratskog političkog života. Uredbom se utvrđuje da »premda švedski ostaje službeni jezik zemlje, finški

⁴ U Finskoj je 9. travnja ustanovljen kao Dan finskog jezika, posvećen Mikaelu Agricoli, utemeljitelju finskog pisanog jezika i literature.

⁵ Matti Klinge, *A Brief History of Finland*, Helsinki, 1981, str. 57.

⁶ Početkom 19. stoljeća javljaju se težnje da se unaprijedi položaj finskog jezika. Pokret je počeo na Sveučilištu u Turku (Åbo Akademija) i nastavio se kasnije u novom glavnom gradu Helsinkiju, u koji je Sveučilište preselilo 1828.

je deklariran potpuno ravnopravnim sa švedskim u svim stvarima koja se izravno odnose na finsku govornu populaciju.«

U toku slijedećih decenija niz reformi postupno je jačalo položaj finskog jezika, osobito u administraciji. Tek 1902. privilegiran položaj švedskog jezika konačno je ukinut u korist ravnopravnosti oba jezika. U početku je pokret za priznavanje finskog jezika imao svoje porijeklo i raširenu podršku među liberalno orijentiranim slojevima gornje klase švedskog govornog izraza koji su relativno prihvaćali jezik i kulturu većinskog dijela stanovništva i koji su težili stvaranju zajedničkog fronta protiv ruske prisutnosti na finskom teritoriju. Kasnije je, međutim, bilo dosta otpora tom trendu zbog bojazni od potpunog potiskivanja švedskog jezika iz finskog javnog života. Pokret finalizacije imao je za cilj potpuno zamjenjivanje švedskog finskim jezikom. (Finski jezik je kao predmet uveden u srednje škole 1843.). Sve ove važne reforme kojima se povećava autonomni status finskog jezika označile su renesansu političkog života u zemlji.

Unutar nacionalnog pokreta javljaju se političke podjele i grupiranja, čiju osnovu čini jezično pitanje. Naime, pitanje relativne pozicije dvaju nacionalnih jezika — finskog i švedskog — jedno je od značajnih uzroka sukoba u političkom životu zemlje i osnova političke polarizacije snaga u finskom društvu. Iz tih političkih grupacija djelomično vuku porijeklo i neke suvremene finske političke partije. Pri sagledavanju mjesta i uloge Finske i Švedske partije (koje su nastale 1860-ih godina) treba imati u vidu da su one još tada labave asocijacije veoma heterogenih interesa, bez uobličene i konzistentne ideološke i političke platforme i čvrste organizacije. Jezično i nacionalno pitanje zajedničko je obim političkim grupacijama. Švedski nacionalni pokret (koji je započeo između 1850-ih i 1860-ih kao opozicija finskom nacionalnom pokretu) pod vodstvom A. O. Freudenthala, profesora švedskog jezika i literature, tražio je pravo da se povezuje sa svojom jezično-govornom grupom i štiti njene interese, istovremeno zagovaranjem da švedska govorna populacija konstituirala vlastitu nacionalnost unutar Finske. Politička važnost ovog pokreta proizlazila je iz pokušaja da se proširi njegova osnova i uključi u njega cjelokupno švedsko govorno stanovništvo Finske, kako u gradskim tako i u ruralnim područjima.

Nove parlamentarne i izborne reforme 1906. a prije svega uvođenje univerzalnog prava glasa te zamjena starog hijerarhiziranog Dieta jednodomnim parlamentom (Eduskunta) sastavljenim od 200 predstavnika izabраниh u izbornim jedinicama, koje su trebale poslužiti kao osnova demokratizacije političkog života u Finskoj, bitno su promijenile ne samo poziciju viših staleža švedskog govornog izraza već su označile duboku promjenu položaja švedskoj jezika općenito. Naime, od tada švedski jezik u Finskoj postaje manjinski jezik i prestaje biti jezikom vladajuće klase.

Da bi se prilagodila novonastaloj političkoj situaciji, Švedska partija je rekonstruirala na teritorijalnoj osnovi uključujući u svoje redove farmere i ribare švedske govorne grupe. Novoformirana partija uzela je naziv Švedska narodna partija i pod vodstvom novinara Axela Lillea okupljala je članstvo oko jezičnog

pitanja. Industrijska radnička klasa švedskog govornog izraza organizirala se i opredjeljivala u izborima za Socijaldemokratsku partiju Finske.

Sukobi oko priznavanja stvarne, a ne samo deklarativne, ravnopravnosti oba jezika, u kojem su mobilizirane brojne finske i švedske snage, bili su prilično intenzivni i imali su važnu ulogu u finskoj politici. Relativno dugo jezična politika slijedila je proces brze demokratizacije finskog društva i uklapala se u opći okvir politike finskih vlasti prema Švedanima u Finskoj. Zahvaljujući toj politici, švedski jezik nije nestao iz službene i javne upotrebe, već je zadržao status drugog nacionalnog jezika u Finskoj.

Politička zbivanja u Finskoj neposredno nakon prvog svjetskog rata i donošenje Deklaracije o nezavisnosti Finske 1917. godine ponovo su aktualizirali jezično pitanje. Bile su to godine suočavanja s teškim političkim i društvenim problemima. Ipak, tih se godina u finskom društvu konstituiraju dalekosežna i veoma značajna ustavno-pravna jezična rješenja. Naime, glavni elementi finske jezične politike, odnosno osnovna pravila koja se odnose na ravnopravnost i službenu upotrebu dvaju nacionalnih jezika, definirani su u novom republikanskom Ustavu donesenom 17. srpnja 1919. godine. Ustavne odredbe o tom pitanju (koje su ostale nepromijenjene od 1919. godine sve do danas) nadopunjene su mnogo detaljnije Zakonom o jeziku od 1922. godine (Zakon je mijenjan i dopunjavao 1935, 1962. i 1975). Budući da su mnogi aspekti finskog društva, kao npr. obrana, obrazovanje, crkvena organizacija itd., prožeti jezičnim razlikama, razumljivo je da postojeće zakonske odredbe o tim pitanjima odražavaju utjecaj dvojezične politike. Koliko se značenje pridaje odnosima između finske govorne većine i švedske govorne manjine u Finskoj najbolje svjedoči misao finskog profesora političke znanosti Jana-Magnusa Janssona da je »prisustvo dviju posebnih jezičnih grupa, tj. one finskog jezičnog izraza i one švedskog, ključ za razumijevanje mnogih karakteristika finskog političkog i socijalnog života u toku posljednjih stotinu godina...«⁷ Da bi se što bolje razumjelo finsko jezično zakonodavstvo, Jansson smatra da je važno imati na umu činjenicu da građani oba govorna izraza, finskog i švedskog, »unatoč napetostima koje su među njima postojale i još uvijek do određene mjere postoje, uvijek su se smatrali jednom nacijom koja dijeli iste osnovne vrijednosti. To osobito znači da se švedsku narodnu grupu ne može smatrati nacionalnom manjinom u uobičajenom smislu riječi.«⁸ Slično mišljenje dijeli i profesor Erik Allardt, koji smatra da su finški Švedani lojalni i integralni dio nacije i »sve dok postoji zainteresiranost za nacionalni identitet finskih Švedana, oni se osjećaju Fincima a ne Švedanima.«⁹ Izuzetak ovoj tvrdnji predstavlja Ålandsko otočje sa svojih 23.000 stanovnika smješteno između Švedske i Finske. Neposredno prije prvog svjetskog rata među stanovništvom otočja bila je prisutna težnja za stvaranjem unije sa Švedskom, ohrabrena i podrškom švedskih organa vlasti. Međutim, 1921. godine Liga naroda je, raspravljajući o sporu oko nacionalnog statusa Ålandskog otočja, do-

⁷ Jan-Magnus Jansson, »Language Legislation«, u: Jaakko Uotila, *The Finnish Legal System*, Helsinki, 1985. str. 77.

⁸ Jan-Magnus Jansson, cit. djelo str. 80.

⁹ Erik Allardt, »Ethnic Minorities«, u: Erik Allardt i suradnici, *Nordic Democracy...* str. 635.

nijela odluku u korist Finske tj. Åland postaje autonomna švedska govorna provincija unutar granica Republike Finske. Uz to Liga naroda je zahtijevala ispunjenje nekih dodatnih garancija lokalnom stanovništvu. Od tada Ålandani izražavaju lojalnost finskim vladama »ali se ne smatraju dijelom finske nacije već posebnim entitetom.«¹⁰ Iz tog razloga razumljivo je da Åland ima poseban status u okviru finskoga suvereniteta i uživa visok stupanj autonomije u unutrašnjim pitanjima.¹¹

Ustavne i zakonske odredbe o položaju dvaju nacionalnih jezika

Temeljne ustavne odredbe koje se odnose na položaj dvaju nacionalnih jezika sadržane su u členu 14 Ustavnog akta od 1919. godine. U njemu se ističe: »Finski i švedski su nacionalni jezici Republike. Prava finskih građana da upotrebljavaju svoj materinji jezik, bilo finski ili švedski, kao stranke pred sudovima i administrativnim organima vlasti (u stvarima koje se odnose na njih), i da dobiju od njih dokumente na takvom jeziku, garantirat će se zakonom, kao i osigurati prava finske i švedske govorne populacije u skladu s jednakim principima. Kulturne i ekonomske potrebe finske i švedske govorne populacije zadovoljit će država u skladu s jednakim principima.« Sličnu ustavnu odredbu poput one da su finski i švedski »nacionalni jezici Republike« sadrži i švicarski Ustav.¹²

Iako deklaracija sadržana u prvom odjeljku člana 14 Ustava »sadrži više političko i moralno načelo nego pravno pravilo sposobno za neposrednu primjenu, nije pretjerano reći da čitavo finsko jezično zakonodavstvo na njoj počiva.«¹³

Ustavna odredba da su finski i švedski nacionalni jezici znači da su oba jezika *ravnopravna*, bez obzira na brojčanu disproporciju dviju lingvističkih grupa. (Prema zadnjem popisu stanovništva, u Finskoj je bilo 1982. 6,2% ili 300.150 građana kojima je švedski materinji jezik). Činjenica da su zakonski propisi koji bi osiguravali specijalnu zaštitu manjine nespojivi s općom deklaracijom, može objasniti da takvo zakonodavstvo u Finskoj ne postoji, s izuzetkom garancije o upotrebi švedskog jezika sadržane u Zakonu o autonomiji Ålanda.

Ravnopravnost oba jezika naglašena je i u drugom odjeljku istog člana, u kojem se utvrđuje da se ravnopravnost oba jezika mora osigurati i ostvarivati na osnovi zakona, na osnovi jednakih načela. Važno je istaknuti da je postojeće jezično zakonodavstvo u stvari konkretizacija principa proklamiranih u ovoj ustavnoj odredbi. Ideja izražena u trećem odjeljku istoga člana, da će država zadovoljavati kulturne i ekonomske potrebe obje grupa na istim principima, također ima veliko značenje. Obrazovni sistem koji osigurava ravnopravnu upotrebu oba nacionalna jezika može se smatrati posljedicom ovog principa. Važno

¹⁰ Jan-Magnus Jansson, cit. djelo, str. 80.

¹¹ The Autonomy Act for Åland, passed at Helsingfors (Helsinki) on 28 Decembar 1951; Martin Isaksson and Lars Ingmar Johansson, *The Åland Islands, Autonomous demilitarized Region*, Mariehamn 1984; Arvid Fredborg, *Die Åland-Frage*, referat podnesen na skupu o nacionalnim manjinama u Austriji u listopadu 1990. Ålandsko pitanje nije ovdje analizirano budući da je predmet posebnog rada.

¹² U členu 116 švicarskog Ustava stoji: »Njemački, francuski, talijanski i retoromanski nacionalni su jezici Švicarske.«

¹³ Jan-Magnus Jansson, cit. djelo, str. 80.

je istaknuti da Ustav ne sadrži nikakve druge odredbe o položaju nacionalnih jezika u području obrazovanja.

U odnosu na tri navedena bitna ustavna principa, ostale ustavne odredbe koje se odnose na upotrebu dvaju nacionalnih jezika manje su važne. Tako se u članu 22 Ustava utvrđuje da »Zakoni i statutarne naredbe predsjednika, a također i prijedlozi vlade parlamentu i odgovori, kao i prijedlozi i druge komunikacije parlamenta s vladom bit će na finskom i švedskom jeziku.« To znači da se službena zbirka zakona i najvažniji dokumenti parlamenta prezentiraju na oba nacionalna jezika. Službene novine u kojima se objavljuju službeni oglasi publiciraju se također na dva jezika. I član 88 Zakona o parlamentu iz 1928, koji je i danas na snazi, utvrđuje upotrebu finskog i švedskog jezika u radu parlamenta. Kad je riječ o pisanim dokumentima, Zakon izričito propisuje upotrebu oba jezika. Dok se rasprave u odborima parlamenta vode na finskom jeziku, pismeni izvještaji odbora, u skladu sa članom 88 Zakona o parlamentu, objavljuju se na oba jezika. S druge pak strane, izvještaji komisija koje imenuje vlada objavljuju se na finskom, a od 1975, donošenjem amandmana na Zakon o jeziku, traži se da sažetak svakog izvještaja objavljuje i na švedskom. Treći odjeljak člana 50 Ustava također je veoma važan s aspekta jezične politike. U skladu s tim odjeljkom u svakoj reorganizaciji administrativnih distrikata vodit će se briga da granice budu povučene gdje god to okolnosti dopuštaju tako da učine distrikt jednojezičnim, finskim ili švedskim.

Važno je spomenuti i član 75, odjeljak dva, Ustava u kome se ističe da će vojni regruti »kad god je to moguće i ako oni sami drugačije ne žele«, biti raspoređeni u jedinicu u kojoj se govori njihov materinji jezik, te da će se vojna obuka odvijati na istom jeziku. Stvaranje brigade sastavljene od regruta švedskog govornog izraza poslije drugog svjetskog rata rezultat je primjene ove ustavne odredbe. Međutim, jezik komandiranja unutar armijskih snaga ostaje finski.

Najvažnija praktična zakonska primjena o ravnopravnosti dvaju nacionalnih jezika u Finskoj oblikovana je u dva zakona donesena 1922: Zakonu o jeziku (nadopunjenom 1935, 1962. i 1975) i Zakonu o znanju jezika civilnih službenika. Detaljnije odredbe o tim pitanjima sadržane su u brojnim dekretima.

Nikako se ne smije izgubiti iz vida znatna sposobnost jezičnoga zakonodavstva koje, po ocjeni mnogih promatrača, sasvim dobro funkcionira kao sredstvo zaštite manjina i njihovih jezičnih potreba na nacionalnom i lokalnom nivou, ali i kao instrument reguliranja konflikata u slučaju dubljih poremećaja ili narušavanja postojeće zajamčene ustavnopravne ravnopravnosti oba jezika. Istovremeno treba upozoriti da zakonodavac ustvari uskladuje dva proturiječna cilja. S jedne strane, priznaje građanima Ustavom zagarantirano pravo na ravnopravnu upotrebu vlastitog, materinjeg jezika, i obrnuto, zakonodavac je imao veoma sužen prostor djelovanja budući da dvije jezične grupe nisu ravnomjerno raspoređene u čitavoj zemlji. Dovoljno je podsjetiti na činjenicu da je švedska narodna grupa koncentrirana u usko ograničenom pojasu zemlje, tj. duž južne i zapadne obale Finske, uključujući i Ålandsko otočje, gdje Švedani čine brojčano

dominantnu većinu u ruralnim općinama i u nekim obalnim gradovima. Otprilike četvrtina svih finskih Švedana živi danas u metropolitenoj regiji Helsinki. Ta činjenica se, naravno, ne može odvojiti od prethodne, tj. prava na ravnopravnu upotrebu oba jezika. Obe su značajne za objašnjenje da je izuzetno teško provesti jedinstvenu primjenu zakonskih propisa o dvojezičnosti na teritoriju čitave zemlje. Rješenje ovog problema zakonodavac pronalazi u kompromisu između teritorijalnog i personalnog principa.

Prema Zakonu osnovna jedinica jezične politike, tj. ostvarenja ravnopravne politike je prvenstveno općina-jedinica lokalne vlasti. Teritorijalni princip polazi od podjele zemlje u administrativne distrikte (regije) različitog jezičnog karaktera. Općine mogu biti: jednojezične finske, jednojezične švedske i dvojezične.

U skladu sa Zakonom opće je pravilo da je općina jednojezična ako manjina koja govori drugi nacionalni jezik broji manje od 8% ili ako je manja od tri tisuće osoba. Ako je manjina u općini veća od 8% ili premašuje 3000 osoba manjinske zajednice, općina je klasificirana kao dvojezična. Da bi se izbjeglo samovoljno klasificiranje općina s obzirom na gustoću jezične populacije, utvrđuje se da dvojezične općine ne mogu biti deklarirane jednojezičnima sve dok veličina manjinske zajednice ne padne ispod 6%. Godine 1962. donesen je amandman kojim se utvrđuje da, ako ukupna broj manjinske zajednice u općini prekorači 5000 osoba, općina će se smatrati dvojezičnom. Ovaj broj je 1975. godine smanjen na 3000 na zahtjev švedske govorne grupe, koja je bila suočena s prilivom finskog stanovništva u gradove, a što je moglo utjecati na promjenu dvojezičnih centara u jednojezične finske općine.¹⁴

Odluku o jezičnom statusu općine donosi vlada svakih deset godina na osnovi popisa stanovništva i vlastite jezične identifikacije građana, od kojih se traži da odgovore na pitanje koji jezik smatraju svojim »glavnim jezikom«. Dok je 1880. godine 14,3% ukupnog stanovništva Finske govorilo švedskim kao svojim glavnim (materinjim) jezikom, 1982. godine taj udio je pao na svega 6,2%. Prema službenim podacima iz 1950. godine o znanju finskog i švedskog jezika za čitavu zemlju, koje navodi prof. Allardt u svojoj studiji, 11% ukupnog stanovništva u Finskoj navelo je da govori oba jezika, finški i švedski, 84% da govori samo finški, dok je 5% istaklo da zna samo švedski. Više od polovine pojedinaca koji su naveli da govore oba jezika bili su stanovnici najjužnije provincije Uusima. Većina dvojezične populacije (64,1%) smatra finški svojim materinjim jezikom. Znanje oba jezika mnogo više prevladava među Švedanima nego Finanima. U zemlji u cjelini 7,7% finske govorne grupe i 54,4% švedske identificiralo se kao dvojezične osobe.¹⁵ Mnogi finški Švedani danas upotrebljavaju oba jezika u svojim svakodnevnim aktivnostima. To potvrđuju istraživanja provedena među švedskom govornom grupom u regijama gdje se nalazi Helsinki i grad Vaasa (u regiji Ostrobothnia na zapadnoj obali Finske).

¹⁴ Do 1935. godine jezični zakon sadržavao je odredbu u skladu s kojom su gradovi Helsinki (Helsingfors), Turku (Åbo) i Vaasa (Vasa) smatrani dvojezičnima bez obzira na jezičnu strukturu.

¹⁵ Erik Allardt, and Karl Johan Miemois, *The Swedish Speaking Minority in Finland*, Research Reports, No 24, 1981, Helsinki, str. 17.

Početakom 1982. općine su bile grupirane u skladu sa službenim jezicima na slijedeći način:

VRSTE OPĆINA

<i>Službeni jezici</i>	<i>Broj općina</i>
Finski (jednojezične finske)	396
Dvojezične, većinski finski jezik	21
Dvojezične, većinski švedski jezik	20
Švedski (jednojezične švedske)	24
Ukupno	461

Podaci uzeti iz: Jan-Magnus Jansson, cit. djelo, str. 83.

Tablica 1

ŠVEDSKA GOVORNA POPULACIJA U FINSKOJ 1610-1982.

Godina	Broj	% ukupne populacije	Izvor
1610	70.000	15.5	procjena
1749	87.000	16.3	procjena
1815	160.000	14.6	procjena
1880	294.000	14.3	popis župa
1890	322.000	13.6	popis župa
1900	349.000	12.9	popis župa
1910	339.000	11.6	popis župa
1920	341.000	11.0	popis župa
1930	342.900	10.1	popis župa
1940	354.000	9.6	popis župa
1950	348.300	8.6	popis stanovništva
1960	330.500	7.4	popis stanovništva
1970	303.400	6.6	popis stanovništva
1975	302.700	6.4	popis stanovništva
1980	300.675	6.3	popis stanovništva
1982	300.150	6.2	popis stanovništva

Podaci navedeni prema: Erik Allardt, 1981, Jan-Magnus Jansson, 1985.

Jezični status općine utječe ne samo na lokalnu administraciju već i na distrikte u koje općine ulaze. Tako jezični karakter distrikta ovisi o broju jednojezičnih ili dvojezičnih općina koje su u njega uključene. Pravilo je da se pred sudovima i drugim državnim organima (a to vrijedi i za općinske organe) upotrebljava jezik distrikta ili u dvojezičnim distriktima oba jezika. To pravilo vrijedi i za odnose između građana i općinskih organa. Međutim, kad se finški građanin pojavi kao stranka pred sudom ili drugim državnim organima ili kad je pozvan da bude saslušan od njih, on ima pravo da koristi svoj jezik, finški ili švedski, bez obzira na jezični karakter distrikta. Zakon daje pravo određenim

pravnim osobama kao što su općine, religiozne organizacije ili ne-profitne asocijacije itd. da koriste jezik distrikta u ophođenju s državnim organima.

Zakon također sadrži i detaljne odredbe koje se odnose na jezik na kojem će biti izdavani dokumenti različitih organa vlasti. U dvojezičnim distriktima i općinama nadležni organi vlasti moraju izdavati dokumente na onom jeziku kojim se služi dotični građanin.¹⁶ U jednojezičnom distriktu ili općini, zainteresirani građani mogu dobiti ovjereni prijevod dokumenta na materinjem jeziku samo ako to izričito traže. Centralni organi vlasti u Finskoj su dvojezični i njihova je dužnost da osiguraju građanima Finske dokumente na materinjem jeziku. Najvidljiviji znak dvojezične prirode općina su ulični natpisi, na oba jezika. Važno je spomenuti i Zakon o znaju jezika civilnih službenika u obavljanju odgovarajućih poslova.

Posebno mjesto ujezičnoj politici pripada obrazovanju i institucijama obrazovnog sistema kao bitnom za opstanak neke etničke ili jezične grupe. Švedani su u Finskoj razvili široku mrežu obrazovnih institucija, od osnovnih škola pa sve do fakulteta. Budući da ne postoji kodificirano zakonodavstvo o položaju jezika u obrazovanju, neophodno je ograničiti se na neke zakone i posebne zakonske uredbe kojima se regulira upotreba jezika u školama i na sveučilištu.

Iako su između dva svjetska rata postignuti značajni uspjesi u priznavanju upotrebe finskog jezika na sveučilištu, mnogi su ipak smatrali da je udio predavanja na finskom nesrazmjern udjelu predavanja na švedskom jeziku. Najradikalniji elementi tražili su potpunu finizaciju ove ključne obrazovne institucije. Zakonom o sveučilištu iz 1937. udovoljeno je većini zahtjeva finskog govornog izraza, ali je istovremeno zadržan i švedski jezik, no u ograničenom opsegu.

Položaj dvaju nacionalnih jezika na sveučilištu danas je reguliran čl. 21 Zakona o sveučilištu, kao i u posebnom Zakonu o jeziku na sveučilištu. U skladu s tim predavanja i ispiti su na finskom, osim na onim katedrama koje Zakon eksplicitno navodi kao one na kojima su predavanja i ispiti na švedskom. Tako npr. danas na Helsinškom sveučilištu djeluju 23 katedre, koje su financirane iz državnog budžeta. Zakon dakle osigurava nastavnicima i studentima pravo upotrebe svog (materinjeg) jezika (interni jezik sveučilišne administracije ostao je finski). Dok je Sveučilište Helsinki i helsinško tehnološko sveučilište dvojezično, sveučilišta izvan glavnog grada u pravilu su jednojezična. Najpoznatije je Åbo Akademija u Turku (Åbo na švedskom jeziku) osnovana kao privatno sveučilište 1918. na švedskom jeziku. (Treba spomenuti švedsku ekonomsku školu i švedsku školu društvenih znanosti i lokalne administracije smještene u Helsinkiju koje financira vlada).

U skladu sa članom 14 Ustava vlada podržava obrazovni sistem na oba nacionalna jezika od osnovnih, preko srednjih škola do raznih vrsta profesionalnog obrazovanja uključujući i obrazovanje za odrasle. U nacionalnom odboru općeg obrazovanja djeluje samostalni švedski department za švedske škole. Zakon pro-

¹⁶ U dvojezičnim općinama »interni administrativni jezik« je jezik većinskog stanovništva. Prema prvom popisu stanovništva u Helsinkiju je 1870. godine švedska govorna grupa iznosila 57%, a finska samo 26%, ruskim jezikom govorilo je 12%, a preostalih 5% činili su drugi jezici, pretežno njemački. Međutim, od tada se može zapaziti brzi porast finske, a izrazit pad švedske govorne grupe. Tako je npr. 1975. od ukupnog stanovništva Helsinkija tj. 496.192 samo 10% činilo stanovništvo švedskog govornog izraza, a 89% finskog i 1% činili su drugi jezici.

pisuje da, ukoliko broj djece koja govore drugi jezik u odnosu na većinu stanovnika dosegne određeni broj, općinski organi moraju za njih osigurati predavanja na njihovom jeziku. Konačno, kao posljedica dvojezičnosti postoje odredbe s obzirom na obavezu učenja drugog nacionalnog jezika u školama. Interesantno je spomenuti i čl. 11 Zakona o socijalnom osiguranju djece iz 1981, u kojem se traži od općina da osiguraju brigu o djeci na njihovom materinjem jeziku, što je svakako velika novost.

Švedani u finskom parlamentu

Finski Švedani organiziraju se i povezuju u različite vlastite švedske organizacije i institucije političkog, kulturnog i ekonomskog karaktera. Trajniju važnost u rješavanju raznih aktualnih problema švedske govorne grupe, kao i u uvođenju raznih mjera naprednog zakonodavstva te u stabiliziranju parlamentarne višestranačke demokracije u Finskoj imala je, a i danas ima, Švedska narodna partija. Analiza socijalne strukture njenog članstva pokazuje da su srednja klasa i gornji društveni slojevi, osobito u gradovima, ali i dijelovi švedske ruralne populacije, njezin dominantni dio; s druge strane, segmenti radničke klase, osobito industrijskih radnika, švedskog govornog izraza okupljaju se i u izborima podržavaju Socijaldemokratsku partiju Finske. Glavni izvor snage i masovne podrške Švedskoj narodnoj partiji bila je i osteja regija Ostrobothnia te južni dijelovi Finske. U toj regiji značajnoj osobito za švedsko stanovništvo, Švedska narodna partija dobiva stopostotnu podršku birača. Iz slijedeće tablice može se vidjeti kretanje utjecaja Švedske narodne partije izraženo njenim učešćem u biračkom tijelu od 1907, tj. otkad sudjeluje na parlamentarnim izborima:

Tablica 2

BROJ SJEDIŠTA U PARLAMENTU

Postotak osvojenih glasova Švedske narodne partije i postotak finških Švedana u ukupnoj strukturi stanovništva 1907-1987

Švedska narodna partija

Godina	Broj sjedišta u parlamentu	Postotak osvojenih glasova	Postotak fin. Švedana u ukupnoj struk. stan.	Godina procjene
1907.	24	12,6	12,9	1900.
1910.	26	13,5	11,6	1910.
1919.	22	12,1	11,0	1920.
1930.	20	10,0	10,1	1930.
1939.	18	9,6	9,5	1940.
1951.	15	7,6	8,6	1950.
1962.	14	6,4	7,4	1960.
1970.	12	5,7	6,6	1970.
1979.	10	4,2	6,4	1975.
1987.	12	6,0	6,2	1982.

Podaci navedeni prema: Erik Allardt and Karl Johan Miemois, cit. djelo, str. 33 i Sten Berglund, *The 1987 Eduskunta Election in Finland*, Scandinavian Political Studies, Vol. 11 No. 1-1988. Norwegian University Press, str. 69-76., i *Facts about Finland*, Keuruu, 1988, str. 36.

Glavne tendencije u kretanju utjecaja Švedske narodne partije na biračko tijelo prilično su stabilne, iako od 1907. tj. od prvih demokratskih i slobodnih parlamentarnih izbora u Finskoj postoji polagana tendencija pada broja predstavnika Švedske narodne partije u parlamentu kao posljedice smanjenja švedske narodne grupe u ukupnoj strukturi finskog stanovništva. Dok je 1907. Švedska narodna partija osvojila 12,6% glasova i 24 mandata, osamdeset godina kasnije, tj. u zadnjim parlamentarnim izborima 1987. dobila je podršku samo 6,0% birača i osvojila 12 mandata od ukupno 200 predstavničkih mjesta u finskom parlamentu.¹⁷ Broj švedskih poslanika u parlamentu proporcionalan je broju osvojenih glasova. No broj predstavničkih mjesta i utjecaj švedske narodne partije u parlamentu nije, naravno, istovjetan utjecaju kojeg Švedska narodna partija uživa u vladi, organima uprave i u sferi ekonomije. Naime, taj je utjecaj mnogo veći u tim institucijama nego u parlamentu. Poznato je da je svaka finska vlada vodila, a i danas vodi, računa da barem dva ministarska resora povjeri pripadnicima Švedske narodne partije. Tako je, na primjer, Mauno Koivisto, predsjednik Republike Finske 1987, resor ministarstva obrane i resor obrazovanja povjerio članovima Švedske narodne partije.¹⁸

Iako finški Švedani prihvaćaju sistem vrijednosti i institucije postojećeg poretka kao manje ili više trajni okvir svoje političke djelatnosti, treba istaći da je u ne tako davnoj prošlosti bilo izvjesnih neprihvatljivih zahtjeva čija su pojedina rješenja mogla ugroziti postojeću ravnotežu poretka. Naime, 1919. godine nakon što je finska vlada udovoljila njihovim željama u pogledu ravnopravnosti švedskog jezika (usprkos jakim otporima), finški Švedani inicirali su formiranje vlastite Švedske narodne skupštine kao autentičnog reprezentativnog političkog organa svih finskih Švedana i zaštitnika njihovih interesa.¹⁹ Iako su odredbe sadržane u Zakonu o jeziku u velikoj mjeri rezultat političkih pritisaka skupštine, ona ipak nije uspjela realizirati ideju o švedsko-finskoj autonomiji za koju se toliko zalagala u kojoj bi Skupština bila njen glavni organ.

Kada je nakon nekoliko godina svog djelovanja švedska narodna skupština prestala postojati, finški Švedani krenuli su u širu ofanzivu povezujući se s odgovarajućim švedskim organizacijama, asocijacijama i institucijama koje su bile prisutne u raznim sferama života.

Jačanjem pokreta finizacije i njegovim zahtjevima za potpunu finizaciju Finske, među finškim Švedanima dolazi do izrazitijeg porasta osjećaja solidarnosti i stalne potrebe da brane načela sadržana u Ustavu Finske.

Neposredno nakon zimskog rata 1939/40. švedska narodna skupština bila je ponovno obnovljena, a u nju su na jedan ili drugi način bile uključene sve švedske partije i švedske frakcije spremne da zajedno suraduju kako bi pronašle zadovoljavajuće odgovore na neke izazove i nove probleme s kojima su se suočavale (na primjer, karelijsko raseljavanje izbjeglica koje je ozbiljno prijetilo

¹⁷ Sten Berglund, »The 1987 Eduskunta Election in Finland«, *Scandinavian Political Studies*, Vol. 11. No. 1 1988. Oslo, str. 69—76. Vidjeti i *Facts about Finland*, Keuruu, 1988. str. 36.

¹⁸ *Presidential Election in Finland on January 31—February 1 1988*. Ministry for Foreign Affairs, Helsinki, 1988.

¹⁹ Zakon o jeziku može se smatrati rezultatom političkih pritisaka švedske narodne skupštine.

jezičnom statusu nekih općina, od kojih su neke bile dvojezične, a neke jednojezične). Švedska narodna skupština djelovala je kao organ političkih jedinstva svih Švedana u Finskoj i kroz nju su inicirane mnoge ideje i težnje Švedana. Treba svakako istaći da su pod pritiskom švedske narodne skupštine finški Švedani uspjeli ostvariti punu autonomiju u upravi osnovnih i srednjih škola, a već 1920-ih godina ustanovljen je u nacionalnom odboru općeg obrazovanja i poseban švedski školski departman zadužen za pitanja školskog obrazovnog sistema Švedana.²⁰ Sličan princip bio je primijenjen i unutar luteranske crkve, koja se u Finskoj danas dijeli na finsku i švedsku zajednicu.²¹ Sve te brojne organizacije i asocijacije Švedana stvarane su sa svrhom da se, između ostalog, ojača švedski nacionalni osjećaj i osigura njihova ravnopravnost u svim sferama života, u kulturi, obrazovanju, ekonomiji, politici itd. Njihova prisutnost vidljiva je i u institucijama masovnih medija. Tako, na primjer, finški radio i televizija stvaraju i prenose preko svojih radio i televizijskih državnih kanala u određenom opsegu švedski program, kojeg nadzire švedski programski savjet (koji djeluje unutar posebnog odjela za švedski program radija i televizije).²² Najstarije švedske novine »Åbo Underrättelser«, ustanovljene 1824. godine, izlaze i danas u Finskoj pored tridesetak dnevnih i tjednih listova koji se objavljuju na švedskom.

Udio Švedana u ukupnoj strukturi finskog stanovništva polagano opada napose od 1940-ih godina. U pozadini tog problema nalaze se dva glavna razloga: prvo, emigracije u druge zemlje i, drugo, stvaranje mješovitih brakova. Kao što su u emigracijskoj strukturi početkom ovog stoljeća prevladavali finški Švedani, kada su u velikom broju odlazili u Sjedinjene Američke Države, tako su i nakon drugog svjetskog rata, osobito 60-ih godina oni ponovno bili dominantni kad su, u težnji da osjetno poboljšaju svoje materijalne uvjete života, emigrirali u Švedsku. Sklapanje mješovitih brakova danas je normalna pojava, osobito u urbanim sredinama (na primjer 5% svih brakova u urbanim regijama sklopljeno je između muškaraca — Švedana — i žena kojima švedski nije materinji jezik) Finske. Djeca iz takvih brakova prihvaćaju prvenstveno jezik svoje općine, a to je mnogo češće finski nego švedski.

Zajednički život i međusobni odnosi finških Švedana i Finaca danas su veoma dobri i skladni. Nekadašnje napetosti i sukobi ustupili su mjesto ravnopravnoj suradnji. Razloge za to treba prije svega tražiti u konkretizaciji i striktnoj primjeni Zakona o jeziku i drugih zakonskih propisa i uredbi koje osiguravaju i omogućuju zaštitu finških Švedana, počevši od jezika, obrazovanja i kulture, do televizije, radija i novina, kao i svih drugih sfera socijalnih blagodati društva. Prisjećajući se svoje, ne tako davne prošlosti Finci su duboko svjesni da svaka neravnopravnost jača nepovjerenje i stvara uvjete za sukobe u društvu.

Važno je istaknuti da je harmoničnima odnosima između Švedana i Finaca pridonio i izuzetan ekonomsko-socijalni razvoj kroz koji prolazi finsko društvo u posljednjih nekoliko decenija, a koji je omogućio da Finska od tradicionalne

²⁰ U gotovo svim većim švedskim i dvojezičnim općinama djeluju švedske srednje škole.

²¹ Unutar crkvene zajednice postoje švedske diocese, a kojima pripadaju švedske župe.

²² *Facts about Finland*, Keuruu, 1988. str. 139.

i izrazito poljoprivredne zajednice preraste u moderno postindustrijsko društvo. U takvim uvjetima stvarala se i povoljna društvena klima za zajednički suživot Finaca i finskih Švedana u Finskoj. Finci su u proteklim decenijama učinili više ustupaka i koncesija zahtjevima Švedana, što je svakako ublažavalo tenzije u njihovim međusobnim odnosima, ali je istovremeno povećavalo ugled i utjecaj Finaca. I napokon, povoljan položaj finskih Švedana i briga za njihov nacionalni identitet pridonijeli su tome da se oni danas smatraju (prvenstveno u urbanim sredinama, gdje su finski Švedani dvojezični) lojalnim i integralnim dijelom finske nacije, (ta tvrdnja ne odnosi se na Švedane koji žive na Ålandskom arhipelagu).

S koliko se pažnje Finska odnosi prema svim nacionalnim manjinama, bez obzira na njihovu brojnost, pokazuje i to da se pored toga što su finski i švedski ravnopravni i službeni jezici Republike, u novije vrijeme mjerama vladine politike potiče lapski jezik. Velika pažnja posvećuje se i jeziku i kulturi Roma, kojih danas ima u Finskoj oko 5.500, a koji žive uglavnom na jugu Finske. U okviru Ministarstva za socijalnu politiku osnovano je i posebno tijelo sastavljeno od Roma i ne-Roma čiji je zadatak briga o problemima ove nacionalne skupine. Zbog takve svoje politike, koja polazi od čovjeka i njegovih potreba i koja osigurava punu slobodu i ravnopravnost svima, uključujući i nacionalne manjinske grupe, Finska uživa veliko poštovanje i ugled ne samo svojih građana već i međunarodne zajednice.

LITERATURA

- Allardt Erik, Andrén Nils, Friis J. Erik, Gislason P. Gylfi, Sparre Sten Nilson, Henry Valen, Wendt Frantz Wisti Folmer, *Nordic Democracy, Ideas, Issues, and Institutions in Politics, Economy, Education, Social and Cultural Affairs of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*, Copenhagen, 1981.
- Allardt Erik and Karl Johan Miemois, *The Swedish Speaking Minority in Finland*, Research Reports, No. 24, Helsinki, 1981.
- Allardt Erik, Karl Johan Miemois and Starck Christian, *Multiple and Varying Criteria for Membership in a Linguistic Minority, The Case of the Swedish Speaking Minority in Metropolitan Helsinki*, Research Reports, No. 21, 1979. Helsinki.
- Jaakkola Magdalena, *Finnish Immigrants in Sweden: Networks and Life Styles*, Research Reports, No. 30, Helsinki, 1983.
- Isaksson Martin and Johansson Lars Ingmar, *The Aland Islands, autonomous demilitarized region*, Mariehamn, 1984.
- Lundberg Lithman Eva, *Immigration and Immigrant Policy in Sweden*, Stockholm, 1987.
- Jansson Jan-Magnus, »Language Legislation«, u: Uotila Jaakko, *The Finnish Legal System*, Helsinki, 1985.
- Klinge Matti, *A Brief History of Finland*, Helsinki, 1981.
- Jutikkala Eino with Pirinen Kauko, *A History of Finland*, Espoo, 1984.
- Mylly Juhani and R. Michael Berry, *Political Parties in Finland, Essays in History and Politics*, Turku, 1987.

- Nousiainen Jaakko, *The Finnish Political System*, Cambridge, Mass. Harvard University Press, 1973.
- Puntila L. A., *The Political History of Finland 1809—1966.*, London, 1975.
- Alapuro Risto, *Nineteenth Century Nationalism in Finland: A Comparative Perspective*, Scandinavian Political Studies, Vol. 2, No. 1, 1979. str. 19—29. Oslo.
- Allardt Erik, *Prerequisites and Consequences of Ethnic Mobilization in Modern Society*, Scandinavian Political Studies, Vol. 3, No. 1 1980. Oslo.
- Berglund Sten, *The 1987 Eduskunta Election in Finland*, Scandinavian Political Studies, Vol. 11. No. 1. 1988. Oslo.
- Bäck Henry, *Yugoslavian Immigrant Organization in Sweden: Relation to the Swedish Society*, Stockholm, 1987.
- Blomstedt Yrjö, »A Historical Background of the Finnish Legal System, u: Jaakko Uotila, *The Finnish Legal System*, Helsinki, 1985.
- Fredborg Arvid, Die Åland-Frage, referat podnesen na skupu u Austriji, X, 1990.
- Paastela Jukka, *The 1988 Presidential Election in Finland*, Scandinavian Political Studies, Vol. 11, No. 2. 1988. Oslo.
- Facts about Finland*, Helsinki, 1988.
- Presidential Elections in Finland, Ministry for Foreign Affairs, Helsinki, 1988.

Dokumenti:

- Constitution Act of Finland,
Parliament Act
Procedure of Parliament, Helsinki, 1984.
- The Autonomy Act for Åland, marienamn, 1978.
- Swedish Finland, Helsinki, 1976.
 - The Swedish People's Party of Finland, Helsinki, 1983.
 - The Press Media in Finland, Helsinki, 1987.
 - Facts about Finnish newspapers, Helsinki, 1981.
 - The Press in Finland, Helsinki, 1979.
 - Finlands Press, 5—6/1987, Helsinki, 1987.
 - Yleisradio, Finnish Broadcasting Company 1982—83., Helsinki, 1984.
 - Radio House, Helsinki, 1982.
 - Svenska Folkpartiet, 1906—1981; Helsinki, 1983.

Štefica Deren-Antoljak

SWEDES IN FINLAND

Summary

Tensions and conflicts between the Finns and the Finnish Swedes of earlier times have yielded place to cooperation thanks 1) to the policy of Finnish governments who were ready to recognize and honour the fundamental rights of minority groups and their special characteristics; 2) to constitutional stipulations and a unique linguistic legislation. The Finnish government has satisfied many demands and wishes of the Finnish Swedes, yet their initiatives towards the creation of Swedish autonomy with a national assembly of their own have been unacceptable to the Finns. The Swedes in Finland are entitled not only to their own ethnic cultural life but also to their own political representation in parliament as well as to their own trade unions. The prudent policy of Finnish governments aimed at maintaining their national identity has created a situation in which they feel to be a loyal and integral part of Finland.